

Ali imamo zamejski Slovenci nove probleme?

Našim bralcem je znano, da je bila pred kratkim v Nabrežini okrogla miza o temi: Ali imamo zamejski Slovenci nove probleme? Izvajanja posameznih diskutantov so bila zelo aktualna in ohranjajo zlasti še danes svojo polno veljavo, ker je deželna uprava Furlanije - Julijske krajine sprejela prav pred kratkim dva pomembna ukrepa, kot sta novi urbanistični zakon in hipoteze za deželni urbanistični načrt. Menimo, da bo našo javnost zanimala intervencija Draga Legiša na že prej omenjenem razgovoru za okroglo mizo in jo zato objavljamo v celoti. Hkrati pripominjamo, da je avtorjev prispevek bil objavljen skupaj z izvajanjem večine ostalih diskutantov v zadnji številki tržaške revije »Most«.

(Ured.)

Izvajanja, ki naj bi služila kot uvod k razgovoru o postavljeni temi, so prav gotovo le delček široke problematike, s katero se dnevno, zavedno in nezavedno, srečujemo. Za sedanje družbeno življenje v državi in deželi, v kateri živimo kot narodna skupnost, je predvsem značilna izredna in čedalje pospešena mobilnost, ki je najbolj razvidna iz dejstva, da se družbene strukture vedno bolj spreminjajo. Ta pojav, seveda, pobliže zanimata in mora zanimati celotno našo narodno skupnost. Tu nastaneta, po mojem skromnem mnenju, predvsem dve vprašanji, na kateri moramo na vsak način odgovoriti.

1. Smo danes Slovenci v Italiji — mislim tu predvsem Slovence na Tržaškem in Goriškem, kajti beneški Slovenci, oziroma Slovenci v Režiji in Kanalski dolini predstavljajo problem zase — že na takšni stopnji nacionalnega osvoboditve, da se nam ni treba na vsakem koraku bati, da nas bo pomendral asimilacije? Ko tu omenjam stopnjo nacionalne zavesti, mislim namreč na stanje, ki ni samo vezano na takšno ali drugačno obstoječo zakonodajo ali takšno ali drugačno družbeno ureditev, čeprav od vsega tega seveda ne moremo abstrahirati, ko govorimo o nacionalni zavesti. Vprašam se samo, kakšna je ta stopnja nacionalne zavesti tu in sedaj.

2. Od odgovora na pravkar postavljeno vprašanje je namreč po mojem, odvisen odgovor na drugo vprašanje, ki je tudi najvažnejše, in sicer, ali smo zamejski Slovenci danes sposobni nastopati v življenju kot enakopraven in polnopraven subjekt, to je, ali smo Slovenci sposobni vplivati na določevanje splošnih smernic ne samo lastnega, za nas specifičnega razvoja, temveč, ali smo tudi sposobni vplivati — seveda, sorazmerno z našimi močmi — na določevanje splošnih smernic širše družbene dejanskosti, sredi katere nam je usojeno živeti in delovati.

Če bi hoteli natančno, ali vsaj kolikor toliko zanesljivo odgovoriti na zgornji vprašanje, bi morali predvsem razpolagati z izsledki znanstveno izvedene sociološke raz-

skave, česar žal nimamo. Mi sicer vsaj približno vemo — ali si vsaj domišljamo, da vemo, kateri pravni in zakonodajni instrumenti bi nam jamčili, da bi se odpravila nevarnost asimilacije, in nam hkrati zagotovili položaj subjekta družbenega dogajanja. Teh instrumentov pa še od nikoder ni; kar jih je, so pomanjkljivi. Vendar življenje — tudi naše — se kljub temu razvija in njegov razvoj polno zaobjema tudi nas. Zaradi tega je treba vsaj s pomočjo intuicije in tistih skopih podatkov, s katerimi razpolagamo, najti določen odgovor na dve postavljeni vprašanji: kajti jasno je, da samo pozitiven odgovor lahko služi kot izhodišče na nadaljnja izvajanja in sklepanja.

Po mojem prepričanju je stopnja nacionalne zavesti — pri tem ne mislim samo na zavest o pripadnosti določeni jezikovni skupnosti, določeni kulturi, temveč na vse tiste attribute, s katerimi danes opredeljujemo določeno narodnostno skupnost — pri večini naših ljudi takšna, da bi lahko vsaj potencialno postali subjekt družbenega dogajanja, s čimer seveda nikakor ne zanikamo nujnosti prizadevanj za temeljito zaščito na zakonodajni ravni.

Prvi pogoj, ali eden prvih pogojev, da postanemo subjekt, pa je, da vemo, kaj pravzaprav hočemo, tako zase, kot za širšo družbeno dejanskost.

Mislim, da je bil namen in cilj razgovora ob okrogli mizi prav ta: prispevati k razvojanju tega, po mojem, temeljnega vprašanja.

Da ne ostanem na ravni teoretičnih hipotez imeti jasne pojme ter izdelati pönkretne

problemov, o katerih bi tudi mi Slovenci — kot subjekt družbenega dogajanja — morali imeti jasne pojme ter izdelati konkreten predloge.

Kot znano, dežela Furlanija - Julijska krajina pripravlja svoj drugi program družbenega in ekonomskega razvoja (1971 - 1975). Ni treba posebej poudarjati važnosti tega dokumenta. Tu imamo priložnost, da smo prisotni: vendar smo dejansko Slovenci odsotni — ne mislim tu politično, temveč strokovno, znanstveno.

Po glejmo posamezna področja:

a) Kaj sodimo o nadaljnjem razvoju produktivnih dejavnosti, kot je industrija: posledice razvoja teh dejavnosti za našo družbeno skupnost; kakšne vrste industrije potrebujemo, glede na povpraševanje, ki prihaja z naše strani in celotne družbe?

b) Kaj sodimo o razvoju trgovine, prevoznitstva, turizma?

c) Kaj sodimo o razvoju pristaniške, pomorske dejavnosti, o vlogi Trsta na tem področju?

č) Kaj sodimo o razvoju velike cestne infrastrukture?

d) O problemu tako imenovanih socialnih uslug (stanovanja, zdravstvena oskrba, varstvo najmlajših itd.)?

f) Kaj sodimo o šolstvu, kulturi na splošno priti do izbir, ki bi privedle do optimalnemu prostega časa, športu, problemu mladine?

Potrebne so najboljše izbire

Na vsakem izmed teh področij je potrebno priti do izbir, ki bi privedle do optimalnih, najboljših rešitev. Seveda, najboljša rešitev za določen subjekt, ni nujno, da je tudi najboljša za drugega. Kar se večinskemu narodu zdi najpomembnejše, ni nujno, da je pomembno tudi za nas, manjšino. To se je, recimo, izkazalo ob problemu urbanističnega načrta za Kras, kjer naše stališče ni istovetno s tistim, ki ga zagovarjajo v ustanovah večinskega naroda. Ze izhodišči sta popolnoma različni: za mestnega človeka je Kras zelen, a prazen prostor, kamor se hodi ob praznikih sprehajati. Za nas pa je življenjski milje, v katerem smo doma: v njem smo doraščali, tu imamo sorodnike, znanca, sošolce itd. Iz takšnih različnih izhodišč izhajajo različni pogledi o namembnosti, ki naj bi jo ta prostor v prihodnje imel. Če v urbanističnem načrtu ne bodo prišle do izraza naše težnje in želje, bo v prihodnosti nujno

prišlo do konfliktov. In za ta konflikt bomo tudi sami krivi, ker se nismo pravočasno začeli za stvar zanimati.

Naša manjšina naj bi postala most. To je fraza, ki jo že nekaj let ponavljamo. Toda čas je, da od ponavljanja fraze preidemo h konkretnosti. Začrtati bi morali to našo vlogo mostu. Kaj mislimo storiti, da bomo v resnici postali most med narodi?

Za vsa ta vprašanja bi moral slovenski politični razred razpolagati s temeljitimi študijami, da bi lahko delal določene izbire in s tem prihajal na dan s predlogi. Na ta način bi izvrševal vlogo subjekta in se polnopravno ter enakovredno vključil v širše družbeno dogajanje. S tem bi ne koristil le slovenski narodni skupnosti, temveč vsej družbi in nekaj pozitivnega ter konkretnega doprinesel k nadaljnji materialni in duhovni rasti.

Drago Legiša

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 6. avgusta, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu. 9.45 Luigi Boccherini: Kvintet v e duru, op. 18. 10.15 Poslušali boste, od nedelje do nedelje na našem valu. 11.15 Mladinski oder: »Kralj morja«. Dramatizirana zgodba (Emilio Salgari - Desa Krašovec). Tretji del. Režira Jože Peterlin. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Staro in novo v zabavni glasbi predstavlja Naša gospa. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Gian Francesco Luzi: »Plima«. Radijska drama. Prevedla Nada Konjedic. RO. Režira Stana Kopitar. 16.50 Za prijetno popoldne. 19.00 Semenjš plošč. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. Primož Ramovš: Simfonija 68. 22.25 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 7. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami, zanimivosti in glasba za poslušavce. 11.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba. 18.00 Radio Olimpia - vesti, kronike in reportaže. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Slavne simfonije. 18.55 Glasbena beležnica. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Morje v slovenski literaturi - Sopranistka Vanda Gerlovič in pianistka Zdenka Lukec izvajata samospeve Antona Lajovica - Čemu so se smejali - Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 6. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Fred Moch in Dorsey Dodd. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba. 18.00 Radio Olimpia - vesti, kronike in reportaže. 18.15 Umetnost. 18.30 Komorni koncert. Pianist Arturo Benedetti Michelangeli. 18.45 Glasbeni vrtljak. 19.10 Veliki detektiv iz kriminala. 19.20 Za najmlajše »Železniška postaja«. Napisal Zoran Popovič, prevedel Joško Lukeš. RO vodi Lojzka Lombar. 20.00 Sport. 20.35 Ermanno Wolff-Ferrari: »Il campiello«, opera v treh dejanjih. V odmoru (21.15) »Pogled za kulise«, prip. Dušan Pertot. 22.30 Zabavna glasba.

♦ SREDA, 9. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba. 18.00 Radio Olimpia - vesti, kronike in reportaže. 18.15 Umetnost. 18.30 Poje Elena Cardas. S koncerta v Goethe Institutu v Trstu. 18.50 Cool jazz s Chetom Bakerjem in Gerryjem Mulliganom. 19.10 Higiena in zdravje. 19.20 Zbori in folklor. 20.00 Sport. 20.35 Simfonični koncert. V odmoru (21.20) Za vašo knjižno polico. 22.10 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 10. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba. 18.00 Radio Olimpia - vesti, kronike in reportaže. 18.30 V ljudskem tonu. 19.10 Costantino Mortati: Oseba, država in vmesne skupnosti. 19.20 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Sport. 20.35 Slavko Gru: »Josipina«. Dramatiziral F. Uršič. Igrajo člani SSG v Trstu, režira A. Rustja. 21.35 Skladbe davnih dob. 22.05 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 11. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami, zanimivosti in glasba za poslušavke. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba. 18.00 Radio Olimpia - vesti, kronike. 18.15 Umetnost in reportaže. 18.30 Cesare Nordio: Festa lontana, simfonična pesnitev. 18.55 Luis Enriquez in »Elektronica Men«. 19.10 Na počitnice. 19.20 Zbori in folklor. 20.00 Sport. 20.35 Gosparstvo in delo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. Vodi Oskar Kjuder. Sodelujejo tenorista Rudolf Franci in Viktor Štoka ter baritonist Darij Zlobec. 21.20 V plesnem koraku. 22.05 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 12. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio - oddaja za avtomobiliste. 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba. 18.00 Radio Olimpia - vesti, kronike in reportaže. 18.15 Umetnost. 18.30 Violinist Baldassare Simeone, klavičembalistka Laura Battilana. 18.50 Poker orkestrvo 19.10 Rado Bednarik: Moja srečanja. 19.20 Revija zborovskega petja. 20.00 Sport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »Zločin pod Poncami«, radijska drama Zore Piščanc. Režira Jože Peterlin. 21.35 Vabilo na ples. 22.35 Zabavna glasba.

»HUDOBNI« IN »DOBRI«

V ponedeljek navsezgodaj je 21.000 mož britanske vojske na Severnem Irskem »stopilo v akcijo«, kot se temu pravi, in »prodrlo« v tiste mestne okraje v Belfastu, Londonderryju in drugod, kjer bivajo Irci. Mednarodni in tudi naš tisk se je navadil pisati »katoličani« namesto Irci in »protestanti« namesto Angleži ter poangleženi Irci, toda jasno je, da na Severnem Irskem ne gre za versko vojno med katoličani in protestanti — take vojne spadajo v stoletje tridesetletne vojne — ampak za vse bolj konkretne stvari. Gre namreč za upor politično neenakopravne in socialno izkoriščane irske narodne manjšine proti angleški večini. Vera dejansko pri tem ne igra nobene vloge, razen pri tistih, ki bi jo radi izkoristili v svoje namene tudi ob tej priložnosti. Znanih je mnogo primerov protestantskih Ircev in celo katoliških Angležev. Irška zgodovina pozna precej protestantskih Ircev, ki so se pogumno in odločno bojevali na čelu irskih vojsk in upornikov proti angleškim invazorjem in okupatorjem. V našem listu smo že večkrat opozorili, da je uporabljanje izrazov katoličani in protestanti pri dogajanju na Severnem Irskem samo dokaz duševne lenobe, ker se ljudem ne ljubi iti problemu do dna in se zadovoljijo z izrazi, katere jim tako uslužno — kar sumljivo uslužno — servirajo tiskovne agencije, ki so bolj ali manj pod britanskim vplivom ali pritiskom.

Britanski minister za Severno Irsko Whitelaw ima baje nalogo, pomiriti deželo in ustvariti v njej pogoje za pogajanja. Toda to je samo izgovor. V resnici uporablja vso svojo moč — in jo je uporabil zlasti te dni — samo proti irski manjšini. Nič nismo namreč slišali o kakem vdoru britanskih čet v »protestantske« mestne dele, čeprav so tudi ti prepreženi z barikadami in čeprav tudi »protestanti« nastavljajo peklenske stroje in streljajo. Whitelaw se je, kot vse kaže, postavil na stališče, da so Irci hudobni, Angleži, ali po njegovem »protestanti« pa dobri.

Čudno: večina, ki stiska manjšino in ji odreka narodnostne, politične in socialne pravice ter jo skuša z vsemi razpoložljivimi sredstvi raznaroditi, je povsod dobra. Nam Slovincem je to žal dobro znano. Večina ima s stališča oblasti in zakonov vedno prav, vedno se znajde na strani ustave in zakonitosti, vedno je ona tista, ki baje brani demokratične metode nasproti terorizmu. Če poseže manjšina v svojem obupu, potem ko ni mogla ničesar doseči z demokratičnimi sredstvi in metodami, po peklenskih strojih in po orožju, bolj zato, da demonstrira in opozori na svoje zahteve (saj atentati na Se-

vernem Irskem bi lahko povzročili mnogo več žrtev, če bi gverilci IRE to hoteli, tako pa navadno po telefonu opozorijo ljudi, da se pravočasno umaknejo), zažene večina velikanski hrup o terorizmu in kršenju zakonov. Ko pa ona odreka manjšini narodnostne in socialne pravice ter pravično udeležbo v organih oblasti, pa ni to menda nič hudega, sodeč po ravnanju angleških oblasti na Severnem Irskem.

Homatije tam trajajo že nekaj let in v tem času je bilo že nekaj stotin ljudi ubitih od peklenskih strojev ali od strelcev, na tisoče jih je že šlo skozi ječe in koncentracijska taborišča, mnogi so morali zapustiti domači kraj in domovino ali so izgubili službo, mnogi so bili pohabljeni — a še nič nismo slišali o tem, da bi bil Whitelaw predlagal kaka pogajanja s predstavniki irske manjšine, da se ji končno zagotovi enakopravnost in se napravi neznosnemu stanju konec. Tudi britanska vlada molči o tem, oziroma hoče zagotoviti najprej »red in mir«, šele potem da se bodo pogajali. A dobro vemo, kaj bo potem: potem bi mogli vsiliti Ircem svoj diktat in podaljšati izkoriščanje irske manjšine za daljši čas. Najprej je treba upogniti »hudobne«, da bodo potem »dobri« — dobri Angleži, dobri demokrati, dobri protestanti — lahko vsilili manjšini svoje »dobre pogoje«.

Predokus teh dobrot lahko okuša irska manjšina že te dni v svojih mestnih okrajih. Mi Slovenci jih dobro poznamo iz časa okupacije: aretacije, hišne preiskave, cestne blokade, pretipavanje obleke s strani vojakov itd. Dvomimo, da te dobrote Ircem bolj ugajajo kakor so Slovincem.

PIRKERJEVA SMRT

1. avgusta je nenadno umrl v bolnišnici »Dr. Mladen Stojanović« v Zagrebu znani hrvaški politik Pero Pirker, ena izmed vodilnih partijskih osebnosti, ki so se morale lani decembra umakniti s političnega torišča, potem ko so jih obtožili prevelike popustljivosti do hrvaškega nacionalizma in do stavke študentske mladine. Pirker je bil do decembra lani sekretar izvršnega komiteja centralnega komiteja Zveze komunistov Hrvatske. Tudi prej je opravljal razne važne funkcije. Na njega so letele po lanskem decembru zelo hude kritike, vendar se ni opravičeval.

Star je bil komaj 45 let. Zapustil je ženo, hčerko Snježano, mater in brata Ivota. Ni znano, za kako boleznijo je umrl. V smrtnem obvestilu, ki ga je objavila v »Vjesniku« njegova družina, je rečeno, da je umrl po »kratkosti in težki bolezni«.

BO TOKRAT DRŽALO?

Včeraj so se v libijskem mestu Bengazi zaključili pogovori med egiptovskim predsednikom Sadatom in libijskim predsednikom Geddaffijem, na katerih so se dokončno odločili, da se bosta obe državi združili v enotno novo državno tvorbo. Združitev bo potekala postopoma, 1. septembra prihodnjega leta pa bo v Egiptu in Libiji referendum, na katerem bosta ljudstvi obeh držav potrdili odločitve političnih organov. Nova država bo štela 37 milijonov prebivalcev, ozemlje pa bo merilo tri milijone kvadratnih kilometrov; če bo pobuda uspešno izpeljana do konca, bo to največja država na afriški celini. Med Egiptom in Li-

bijo od februarja letos že obstaja federacija, v katero je vključena tudi Sirija, vendar zaenkrat ne predstavlja najbolj tesne vezi med tremi članicami. Ni izključeno, glede na dokaj nestabilne notranjepolitične razmere v teh arabskih državah, da se njihovi medsebojni odnosi ponovno ohladijo ter bo združitev med Egiptom in Libijo tako padla v vodo.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Pomen arheoloških izkopavanj v Batujah

Te dni smo se pogovarjali z arheologom Dragom Svoljšakom, kustosom v Goriškem muzeju v gradu Kromberk pri Novi Gorici. Ta kulturna ustanova je namreč v zadnjih letih vodila izkopavanja v Batujah na Vipavskem, o katerih smo v našem listu večkrat poročali. Izkopavanja so se do danes v glavnem zaključila; material, ki je zbran v Goriškem muzeju, pa čaka na poglobljeno strokovno obravnavo. Arheologi so prvotno pričakovali, da bodo v Batujah našli predvsem ostanke zgodnesrednjeveške cerkve, od katere je ostalo zelo malo, tako da o njej ni mogoče reči kaj trdnejšega, naleteli pa so na obširno grobišče, ki priča, da so bili ti kraji v 9. oziroma 10. stoletju gotovo že naseljeni s slovenskim prebivalstvom.

Zanimalo bi nas, smo najprej vprašali Draga Svoljšaka, če je bilo najdišče pri Batujah že pred samimi izkopavanji omenjeno v literaturi, oziroma če so bile v zvezi z njim postavljene kakšne domneve.

Slovenski umetnostni zgodovinar dr. Emilijan Cevc je leta 1950 objavil v Arheološkem vestniku izčrpno razpravo, v kateri obravnava dve kamniti plošči, okrašeni s takoimenovano pleteninasto ornamentiko. Bili sta vzdani na dveh hišah v Batujah, na Lipovčevi in Možinovi, po katerih imata tudi ime. Nekoč sta očitno pripadali opremi v neki neznani cerkvi, zato je Cevc poleg umetnostnozgodovinske razlage tudi raziskal, odkod bi lahko prišli. Postal je pozoren na ledino v bližini znanih batujskih cestnih serpentin, ki so jo ljudje imenovali »pri sv. Juriju«. Raziskoval je še naprej in izvedel, da so domačini, ko so kopali za vinograd, na tistem kraju našli kovance in kosti. Pobrskal je po cerkvenih knjigah v Črnicah in spoznal, da je prav tam nekoč stala cerkev sv. Jurija, ki so jo uporabljali še v začetku 18. stoletja. Kamniti plošči s pleteninasto ornamentiko, ki ju je Cevc datiral v 11. ali tudi že v 10. stoletje, patron sv. Jurij — temu svetniku so posvečene mnoge najstarejše cerkve na Slovenskem — in prej omenjene najdbe so bili zadosaten dokaz, da so na tem mestu kasneje začeli z izkopavanji.

In kdaj se je zadeva premahnila z mrtve točke?

Med slovenskimi arheologi, ki so se pobleže ukvarjali s Primorsko, je vseskozi tlela želja, da bi čimprej začeli z izkopavanji, kajti bili so gotovi, da kdorkoli bo šel tja, bo gotovo kaj našel. Ko so leta 1967 prvič zasadili lopate, so mislili, da bodo najprej naleteli na temelje cerkve. Če bi jo našli, bi to bila ena najstarejših sakralnih stavb v slovenskem prostoru, ki bi jo lahko povezovali s Slovenci. V 9., 10., in 11. stoletju ni bilo v tem prostoru nobenih drugih prebivalcev razen Slovencev, kajti staroselci so že izumrli. Znano je, da leto 568 lahko štejemo za začetek priseljevanja Slovencev na današnje etnično ozemlje, zato so ob 1400-letnici tega dogodka razen v Batujah izvedli še izkopavanja na Bledu, v Kranju in v Rifniku pri Celju. V Kranju je takrat bil tudi simpozij, posvečen vprašanjem v zvezi z naselitvijo Slovencev.

V Batujah smo nato izkopavali še dvakrat, 1970. in letos. V prvem letu, torej 1967, smo sodelovali z Narodnim muzejem iz Ljubljane, kasneje smo delali sami. Našli smo skupno 101 grob, v grobovih pa več kot 100 predmetov. Najbolj številni so obsejni obročki — srebrni in bronasti, dalje bronasti in srebrni prstani, noži, ena puščica, en luničast uhan, najlepši kos pa je gotovo okrogla fibula (broška), na kateri je upodobljeno Jagnje božje. Iz najdb je razvidno, da spadajo v t.i.m. köttlaški kulturni krog, imenovan po kraju Köttlach v bližini Semmeringa v Avstriji. Etnični nosilci tega kroga so Slovenci, časovno pa obsega 9. - 12. stoletje. Ni

torej nobenega dvoma, ki bi nasprotoval trditvi, da so to Slovenci, podoba Jagnjeta božjega pa dokazuje, da so že bili pokristjanjeni.

Cudno se nam zdi, da se od nekdanje cerkve ni ohranilo skoraj nič. Kaj je temu vzrok?

— Uspeli smo ugotoviti prostor same cerkve, ki ga okroglin okrog obdajajo grobovi, od same stavbe pa so ostali le del južne stene, kosi malte, opeke, okenskega stekla, strešne opeke, opeke za tlak in koščki barvanega ometa. Cerkev je bila opuščena in podrt v drugi polovici 18. stoletja, verjetno v času cesarja Jožefa II. Lastnik parcele, bil je to že omenjeni Lipovž, jo je želel očistiti, zato je odstranil ruševine skoraj do zadnjega kamna. Ob robu zemljišča je namreč škarpa, v njej pa obdelani kamni, na katerih so še danes vidni ostanke malte in koščki opeke. Zdi se, da so boljše kose cerkve odnesli v vas, kar je ostalo, pa so uporabili pri zidu. Ob škarpi smo našli kovanec iz leta 1768, ki priča, kdaj naj bi bila ta narejena in kdaj je bila cerkev popolnoma uničena.

Rekli ste, da je cerkev stala sredi grobov. Ali ste ugotovili kakšne posebnosti v načinu pokopavanja?

Skoraj vsi grobovi so orientirani v smeri zahod-vzhod, torej z glavo proti vzhodu, kar je posebnost pokopavanja v tistem času. Grobišče poleg cerkve in razmeroma majhno število najdb v grobovih sta tudi eden izmed dokazov krščanstva teh ljudi, vendar so se še držali tradicije in še niso pokopavali z glavo proti cerkveni stavbi, kot je bila navada kasneje.

Ali so že bile opravljene antropološke raziskave izkopanih okostij?

Pri analizah kosti so ugotovili, da to ni popolnoma čist slovanski živelj, ker so vidne tudi nekatere primesi staroselcev. To pa ni presenetljivo, ker Slovani oziroma Slovenci ob naselitvi niso prišli v prazen prostor, marveč so tam našli zlasti na romanizirane staroselce in še nekatere druge prebivalce.

— Si vidu, Jakec, se že pozna, de bo vlada lepše ravnala z nami. Se vide de naši pretauniki niso šli zastonj u Rim jn morbet je kej pomagala tudi moja intervencija uni teden.

— *Kej ne poveš! De se pozna? Ma ki?*

— Kej nisi slišau od velike manifestacije slovenskih kmetov u Gorici?

— *Kej so se šli že zahvalt za vse dobrote?*

— Se niso šli zahvalt za dobrote, ma protestirat. Zatu ke jem oblast spet če vzet zemlo. Jn nečko taku — vzet. Prouzaprou je rečeno, de jem bojo zemlo plačali, ma se ne zna kada. Jn — se zna — po strašno nizki ceni. Zdej se zgodi taku, de ti narprej zemlo vzamejo jn samo oblubejo nekaj dnarja. Jn pole čakej ti tisti dnar nekej let. Jn kadar ga res dobiš, ga je že mejn, koker ke so ti ga oblubli, zatu ke ta cajt je spet lira šla nomalo dol, koker zmiri. Jn taku so kmetje spet narihtani.

— *Ma zakej spet nucajo tolko zemle?*

— Kej jest znam! Za vse sorte. Za nove hiše, nove fabrike, nove ceste jn vse sorte. Jn, se zna, zmiri so na vrsti slovenski kmetje.

— *Praveš, de so šli protestirat. Pej so jem pestili?*

Kot je znano, je ob začetku izkopavanj pred petimi leti prišlo na italijanski strani do polemike, češ da najdbe v Batujah ne pripadajo slovenskemu prebivalstvu, marveč langobardskemu. Ali so se ti odmevi omejili le na članke v dnevnem tisku, ali tudi v resnejšem, strokovnem?

Samo v dnevnem, tako med drugim v dnevnikih »Il Piccolo«, »Messaggero Veneto« in »Il Giorno«. Resno pa za sedaj ne more oporekati nihče, ker najdbe še niso objavljene. Takrat utegne priti do polemike, vendar je že sedaj jasno, kam batujške najdbe v resnici sodijo, kajti za to imamo dovolj trdnih dokazov, je zaključil arheolog Drago Svoljšak.

Zapisal M.V.

PRED 20 LETI JE UMRL VINKO VODOPIVEC

V soboto, 29. julija, je poteklo točno 20 let, odkar je v kromberškem župnišču umrl priljubljeni slovenski skladatelj in tamkajšnji dolgoletni župnik Vinko Vodopivec. Našim bralcem je znano, da so člani primorskega akademskega zbora »Vinko Vodopivec« v letošnji pomladi že priredili eno spominsko proslavo, na kateri je nastopilo več pevskih zborov in izdali priložnostno spominsko brošuro. V nedeljo, 30. julija, so se ga spomnili tudi domačini v Kromberku: v župni cerkvi je domači pevski zbor »Vinko Vodopivec« pod vodstvom Lojzeta Pavlina izvedel neko latinsko mašo tega primorskega skladatelja in zapel še nekatere druge njegove cerkvene pesmi, govoril pa je domači župnik p. Roman Mokole. Za jesen je predvidena še ena Vodopivčeva proslava, nameravajo pa odpreti tudi posebno razstavo v spomin Vinka Vodopivca.

V soboto dopoldne je na Triglavu strela ubila štiri gornike, večinoma mlade ljudi, več pa je hudo ranila. Ponesrečence so prepeljali v dolino s pomočjo helikopterja.

— Zgleda, de ja. Kej češ, pr nas je demokracije kolkor češ jn lahko šimfaš jn zmerjaš kolkor češ. Samo nikoli neč ne pomaga. Ma so šli ti naši ledje u Gorico koker ana tankovska brigada. So šli na traktorjih jn trobli ses klaksoni.

— *A, tu be blo vredno videt.*

— Ja, najprej so šli na Traunik jn tam so jemeli shod. Pole so šli h prefektu. Zatu ke uan je dau ven dekrete za vzet zemlo. Ma prefekt jem je reku, de je vse u redi, zatu ke uan je dau ven dekrete vse po zakonu jn de ni kej. Pole so šli še h župani jn tudi njemi povedali, kar je treba. Ma neč se ne zna, kej jem je župan odgovoru. Pole so šli še na pokrajino jn še tam povedali svoje. Ma na pokrajini so jem rekli, de uani neč ne morejo, de je tu nardila država jn dežela. Ma vselih, de se bojo zanimali jn — koker zmiram rečejo — proučevali. Jn pole je blo vsega konc.

— *Kepej. Ti se dereš, krčiš, zmerjaš, demonstriraš, trobeš jn kar češ. Vse ti lepu pestijo, zatu ke si mislejo: »moremo pestet, de se ledje sfogirajo!« jn pole kadar vse pasà, pole te pej na tihem našraufajo. Videš, tu je demokratičen sistem.*

— Ja, ja, razlika med diktaturo jn demokracijo je prouzaprou ta, de u diktaturi, kadar te udarejo, ne smeš reč nanka »aj«, u demokraciji pej lahko rečeš »aj!«.

— *Ben videš, tudi tu je nekej vredno.*

Nove žrtve na oltar industrijskega moloha

Pred kratkim so vse občinske uprave na Tržaškem, razen miljske, prejele od tržaške prefektore sporočilo, da sta petrolejski družbi TOTAL (Aquila) in ANIC vložili prošnjo na pristojno ministrstvo v Rimu, da bi jima izdalo dovoljenje za zgradnjo dveh naftovodov, od katerih bi prvi bil speljan iz Trsta v Palmanovo, drugi pa iz Trsta v Portogruaro. Občinam je bila hkrati dostavljena sicer zelo splošna dokumentacija, vendar je že iz nje razvidno, da nameravata družbi položiti naftovodne cevi v neposredni bližini že obstoječega naftovoda družbe SIOT in obstoječega metanovoda.

Kot vse kaže, bodo za vsaj enega izmed dveh predvidenih naftovodov potrebovali na področju dolinske občine nova zemljišča za naftne rezervoarje. To pomeni, da grozi tamkajšnjim lastnikom zemlje nova nevarnost, kajti v takšne namene je, kot nam dokazuje dosedanja praksa, postal že nekakšno veljaven postopek razlaščenja v javno korist, kar nujno vpliva na določitev odškodnine za prisilno odvzeto zemljo.

Ponovno smo torej pred perečim vpraša-

njem, ali je prav, da morajo slovenski kmetovalci žrtvovati svoja posestva na oltar industrijskega Moloha, oziroma ali sta Trst in njegova najbližja okolica zares najprikrajnejši prostor za tovrstno gospodarsko dejavnost. Toda predvidena naftovoda ne zanimata samo zemljiških posestnikov v dolinski občini, čeprav bi bili ti gotovo najbolj prizadeti, ampak tudi številne kmetovalce iz vseh že prej omenjenih občin, ki bi gotovo imeli občutno škodo zaradi programiranih del.

Končno nastane tudi vprašanje, kako bo s toliko opevano in tolikokrat že napovedano zaščito krajskih občinskih tržaškega Krasa, če ga nameravajo ponovno križem kražem preorati in prekopati. Ne vemo sicer, kako bodo posamezne občinske uprave odgovorile na sporočilo tržaške prefektore, že sedaj pa je jasno, da ne bodo pri svojih sklepih mogle mimo resnih pomislekov, ki smo jih tu navedli.

Če se ne motimo, omenjena naftovoda nista predvidena ne v načrtu deželnega družbenega in ekonomskega razvoja ne v pravkar objavljenem deželnem urbanističnem načrtu. To se sicer čudno sliši, a drži, da takšna miselnost in praksa danes vladata v državi. Iz tega bi lahko sklepali, da se močne in vplivne industrijske družbe dejansko »povzvižgajo« na sklepe pristojne politične oblasti in da ta mora nekako »capljati« za njimi. Zaradi tega menimo, da bi morale pristojne občinske uprave proučiti vprašanje tudi s tega vidika.

SPORED LETOŠNJIH ŠTUDIJSKIH DNEVOV V DRAGI

Študijski dnevi slovenskih izobražencev se bodo začeli v soboto, 2. septembra po naslednjem sporedu: Prvi dan bo ob 17. uri predavanje dr. Borisa Sancina, ravnatelja programskega odseka na Radiu Trst A, o temi: Idejni pluralizem. V nedeljo, 3. septembra, bo ob 8.30 maša z nagovorom dr. Janeza Jenka, škofa v Kopru. Ob 10. uri bo govoril dr. Lojze Suštar, škofov vikar v Churu v Švici o temi: Svoboda vesti kot izraz človekovega dostojanstva. Ob 11.30 uri pa bo predaval dr. Stane Južnič, profesor na fakulteti, za sociologijo, politične vede in novinarstvo univerze v Ljubljani o »vrednotah tradicionalne družbe v konfliktu z moderno«.

Popoldne bodo ob 16. uri predstavniki Koroške, Beneške Slovenije, Goriške in Tržaške podali oris stanja slovenske narodne skupnosti v svojih deželah. Študijski dnevi se bodo zaključili s predavanjem prof. Josipa Vidmarja, predsednika Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani, ki bo govoril o temi: Spremenljivosti in nespremenljivosti vrednot.

Po vsakem predavanju bo seveda diskusija, ki letos utegne biti zelo zanimiva.

PODELITEV NAGRAD VINOGRADNIKOM IZ DEVINSKO-NABREŽINSKE OBČINE

V petek, 28. julija, so v Grudnovi gostilni v Sempolaju nagradili najboljše pridelovalce vina iz devinsko-nabrežinske občine, ki so se udeležili letošnje razstave domačih vin v Nabrežini. Podelili so dvakrat po tri nagrade, in sicer za belo in črno vino. Najboljše belo vino je pridelal Mirko Košuta iz Križa, drugo nagrado je dobil Mirko Radovič iz Nabrežine, tretjo pa Josip Pahor iz Cerovelj. Trije najboljše pridelovalci črnega vina pa so naslednji: Stanislav Žužek iz Mavhinj, Danilo Lupinc iz Praprota in Avgust Caharija iz Nabrežine. Vinogradnikom je izročil nagrade devinsko-nabrežinski župan Drago Legiša.

—o—

V Subidu v Beneški Sloveniji so v soboto, 29. avgusta priredili okroglo mizo o vprašanju izseljevanja, ki so se je udeležili tudi mnogi mladi delavci, zaposleni v Milanu ali v Švici.

3. ŠPORTNI TEDEN »GAJE« V PADRIČAH

V Padričah se te dni odvija tretji športni teden, ki ga kot vsako leto prireja domače športno društvo »Gaja«. Na vrsti so nastopi košarkarjev, odbojkarjev, balinarjev in drugih mladih športnikov, ki so prišli s Tržaškega, Goriškega in iz Slovenije. Prireditve se bo zaključila v nedeljo, 6. avgusta, ko bodo nagradili najboljše tekmovalce, nato bo sledil bogat kulturni spored. Nastopil bo domači pevski zbor prosvetnega društva »Slovan«, ki ga vodi prof. Svetko Grgič, Tržaški oktet pod vodstvom Sancina in mladi slovenski tenorist Jurij Reja, rojak iz Goriških Brd, ki je že nastopal v ljubljanski Operi, trenutno pa študira na Dunaju pri znamenitem opernem pevcu Antonu Dermoti.

Padriške športne delavce je treba pohvaliti, ker so spoznali, da pri delu z našo mladino ni dovolj le športno delovanje, marveč tudi prosvetno-kulturno, in so v tem duhu tudi zasnovali program enotedenske prireditve. Razpisali so tudi risarsko tekmovanje »ex tempore« za osnovnošolske otroke. Želimo jim, da bi se prireditve zaključila uspešno, tekmovalcem mnogo športne sreče, vsem gladačcem in poslušavcem pa mnogo užitka, tako športnega kot kulturnega.

—o—

Na slovenskih višjih šolah v Trstu in Gorici je od 1945 do danes maturiralo 1822 dijakov, od teh 525 na trgovskem tehničnem zavodu, 453 na znanstvenem liceju, 350 na učiteljski in 267 na klasičnem liceju.

»Senjam beneške pesmi 1972«

Tako je pisalo na plakatih, ki smo jih prejšnji teden opazili tudi ponekod v Gorici in na katerih je prosvetno društvo »Rečan« iz Beneške Slovenije vabilo na drugi festival beneških pesmi na Ljesah pri Hlodiču. Ob začetku prireditve je spregovoril predsednik tega prosvetnega društva Mario Bergnach. Povedal je, kakšen pomen ima prireditve za kulturni dvig prebivalcev nadiških dolin in izrazil prepričanje, da so na pravi poti, kajti tudi v drugih krajih Beneške Slovenije je že prišlo do podobnih pobud. Spet so se srečali s podobnimi težavami kot lani, vendar so se njihove moči pri tem delu le še okrepile.

Napovedovalca Michele Qualizza in Elda Vogrig sta nato predstavila nastopajoče, pevce in glasbeni ansambel »The Asteroids«, ki jih je spremljal. Pred samim začetkom tekmovalnega dela festivala pa so nastopili nekateri domači »godci«: violinist Passerini in kitarist Franco Cernotta ter harmonikarja Ližo Jussa in Luciano Laurencig. V uradni konkurenci so se nato zvrstile naslednje skladbe: Potle še mama, Pri naši Rjeki, Na' zuoni, Za te, Miseu za te, Šli so, Suzice in Je biu an puob. Skupno torej osem pesmi, ki so jih zapeli naslednji solisti: Franco Cernotta, Clara Crisetig, Aldo Clodig, Paolo Chia-bai, Francesco Bergnach, Teresa Terlicher, Renzo Birtig, Mariucci Bucovaz in Livio Calderini. Po končanem sporedu je Toninaz ponovil prejšnje melodije na električne orgle.

Medtem, ko se je sestala žirija, da bi določila najboljšo pesem, sta domači pevski zbor »Rečan« z Ljes in vokalni ansambel »Zivici« iz Podbonesca zapela nekaj slovenskih

ljudskih in furlanskih pesmi. Po tem kratkem zborovskem nastopu so proglasili najboljšo skladbo. Zmagala je pesem »Pri naši Rjeki« v izvedbi Clare Crisetig, ki je dobila tudi nagrado za najboljše besedilo (avtor Rinaldo Luszach). Za najboljšo glasbo so nagradili pesem »Je bil an puob«, ki jo je zložil Alberto Raffaeli. Strokovna komisija pa je še posebej nagradila po njenem mnenju najboljši besedili, in sicer »Naš' zuoni« (Aldo Clodig) ter »Šli so« (Antonio Qualizza, motiv je našel v 125. psalmu Stare zaveze in ga navezal na sedanost v Beneški Sloveniji).

Pesmi so tako kot na lanskoletni prireditvi bile različne, ene bolj liničnega, oziroma ljubezenskega značaja, druge pa so bile bolj obvezujoče in so na svojstven način izražale dejanskost v Beneški Sloveniji, predvsem vprašanje pomanjkanja dela in izseljevanja. Avtorji in izvajalci so bili v glavnem mladi ljudje, zato je razumljivo, da so se oprijeli modernjšega glasbenega izraza, vendar bi si vseeno želeli slišati tudi kakšno pesem, ki bi globlje zrasla iz domačega izročila, saj je tamkajšnja ljudska glasba zelo izrazita in znana po svojstveni otožnosti in mehki.

»Senjam« beneške pesmi, ki je postal že kar tradicionalen, je gotovo pomembna prireditve, ki naj bi delovala kot vzpodbuda za še večje kulturno in družabno delovanje med beneškimi Slovenci in je hkrati živ dokaz lastne ustvarjalnosti tamkajšnjih ljudi. Na Ljesah pri Hlodiču se je v nedeljo zbralo okrog 700 ljudi, v glavnem domačinov iz nadiških dolin, opazili pa smo nekatere poslušalce, ki so prišli s Tržaškega, z Goriškega in tudi iz Slovenije. Celotno prireditve je snemala slovenska radiska postaja »Trst A«.

Ob 70-letnici

Razgovor s prof. Radom Bednarikom

Za sedemdesetletnico uglednega goriškega slovenskega kulturnega delavca in našega uredniškega tovariša prof. Rada Bednarika, ki obenem stopa v pokoj kot šolnik, smo pripravili z njim intervju.

Letos odhajate v pokoj, g. profesor. Kako Vam je pri srcu? Pomeni to slovo od mladine, ki ste jo imeli tako radi?

O dhajam v pokoj, ker zakon določa starostno mejo za opravljanje javnih državnih služb. Za profesorje je ta 70 let. Po pravici povem, da slovo od šole in mladih v njej ni brez kake težke misli. Posebno, če je kdo prebil skoraj polovico svojega življenja v šoli in med mladino.

Vemo, da v Vašem »pokoju« ne bo pokoja. Za kaj ga boste uporabili? Katero delo bi še vsekakor radi dokončali, za kar Vam bo nudil možnost ravno pokoj?

Res je, strah me je »pokoja« brez miru, še bolj pa brez stvarnega udejstvovanja. Rad bi še marsikak načrt izvedel. Zbirko Srečanj in Spominov, pa tudi Zgodovino primorskega ljudstva v zadnjem pol stoletju.

Je po Vašem mnenju mogoče pričakovati še kakšno presenetljivo odkritje v tržaških, goriških, furlanskih in beneških arhivih, važno za slovensko zgodovino?

Če mi bo dano, bi rad iz različnih arhivov zbral še neznano gradivo, zlasti o kmečkih puntih na Goriškem in Tržaškem, v drugi vrsti pa o političnem življenju na Goriškem od konca fevdalstva do prve

Pevma

FARNI PRAZNIK

Po daljšem molku se tudi iz naše fare oglašamo. To pa zato, ker smo spet lepo obhajali naš farni praznik svete Ane. Pred leti je bil to vesel in živahen dan za vso Pevmo in farno.

Vojni časi, drugačne skrbi in miselnost pa so ga potiskale vedno bolj v ozadje.

Letos smo se spet radi spomnili nanj. Skušali smo ga spet praznovati v nekdanjem domačem vzdušju ob donenju naših zvonov in s procesijo po vasi.

Kot včasih je bilo v okrašeni cerkvi dopoldne slovesno cerkveno opravilo. Nato se je po razvila procesija proti trgu, kjer je bil postavljen pred pekarno še poseben oltar. Tudi pevke in pevce moramo pohvaliti. Želimo pa in oni sami tudi, da bi se spet kdo zanje zanimal. Pri procesiji smo opazili precej ljudi. Morda so tudi to majhni znaki farnega in prosvetnega probujanja?

Ob sveti Ani se po navadi že tudi prvo grozdje pokuša. Zato ni nič čudnega, če gledamo, kako kaže trta. Reči moramo, da je do zdaj tudi pri nas še kar lepo. Upajmo, da nas ne bo obiskalo več kako ledeno zrnje, da bo jesenski pridelek spet kakor »po starem«, ko so bili sodi polni.

vojne. Pa kaj bi govorili o načrtih, ko jih je toliko. Let in časa, zdravja in moči pa dosti manj.

Vi ste veliko doživeli ter ste bili priča in kot časnikar sooblikovalec velikega dogajanja v slovenski zgodovini, tudi političnega. Vas ni mikalo, da bi napisali kakšne spomine o tem? Bilo bi zanimivo. Katero obdobje v Vašem življenju se Vam je zdelo kulturno najplodnejše?

Doživel sem res veliko, zlasti v dobi po prvi svetovni vojni v političnih in prosvetnih vrstah krščansko socialnih in splošno narodnih delavcev. Tista doba, nekako do leta 1930, je bila tudi najplodovitejša pri soustvarjanju naše narodne rasti na Primorskem. Tudi ta doba trdega dela in še bolj trpkega preganjanja, ki je v vseh nas pustila fizične in duhovne posledice, čaka še vedno na objektivnega zgodovinskega opisovavca.

Vi ste zelo dober poznavalec Beneške Slovenije. Kaj menite, ali lahko rešimo to našo narodno-jezikovno vejo za slovenstvo?

Za Beneško Slovenijo sem se začel pobliže zanimati, potem ko sem spoznal njenega očaka Ivana Trinka. Na njegovo pobudo smo začeli izdajati Trinkov koledar, da so se naši podmatajurski rojaki ohranili naši besedi in tradiciji.

Danes so tudi oni zelena veja na našem narodnem deblu. Koledar bo tudi letos izšel. Obenem pa, če bo le mogoče, tudi beneškoslovenski letopis s strokovnimi in znanstvenimi članki o naši najzaprtejši skupnosti.

Pa naj bo dovolj razglabljanja. Pa še to. Vsem, ki so se me kakorkoli ob življenjskem jubileju spomnili, naj bo izrečena iskrena hvala z željo, da bi setev vsakogar rodila bogato žetev.

—o—

V ponedeljek so slovenski kmetje priredili povorko s traktorji v Gorici v znak protesta proti razlastitvam zemlje in zaradi nizkih odškodnin. Govorila sta zastopnik Zveze neposrednih obdelovalcev Ernesto Miolato in odv. Avgust Sfiligoj.

Solkansko polje

Naše Solkansko polje bi morali pravzaprav imenovati severnogoriško, ker je v resnici podaljšek goriškega občinskega ozemlja. Pred vojno je bilo tod raztresenih precej kmetij in zaselkov, ki danes še obstajajo. Skupine hiš pa se drugače sestavljajo ali aglomerirajo. Kažejo že tudi drugačno, modernejše lice.

Posestni razdelki so še taki kot pred prvo svetovno vojno. Kaže pa se že površnemu opazovalcu tega okrožja, da je tu neka posebna gospodarska in naselitvena enota. Čeprav je mladi rod zaposlen v drugih poklicih, je vendar čutiti gospodarski napredek v kmetijstvu tudi na Solkanskem polju. Najprej opaziš, da so njive vse očiščene in oplete. Vidiš tudi, da gospodarji uporabljajo dosti in vsakovrstne kmetijske stroje. Njihova uporaba je vsaj dvakrat večja kot lani. Umno strojno obdelovanje je povečalo tudi pride-

KULTURNE IZMENJAVE

Prejšnji teden je izšla nova, 54. številka goriškega italijanskega obzornika »Iniziativa Isontina«. Vsebina tega zvezka je izredno zanimiva s splošnega stališča, še posebej pa tudi za nas Goričane in Slovence.

Pozornost vzbuja Morpurgov članek o goriških Judih v času fašistične strahovlade in nemške zasedbe. Članek je stvaren in v marsičem spominja tudi na podobno preganjanje Slovencev v tistem času.

Še posebej pa je zanimiv članek o pesniku Simonu Gregorčiču. Sestavljaivec profesor Bratuž je prikazal pesnikove življenjske podatke in njegovo literarno smer.

Za italijansko javnost so posrečeno vpleteni v ta zunanji oris tudi prevodi nekaterih Gregorčičevih pesmi, ki jih je že pred leti pripravil prof. Luigi Salvini v zbirki prevodov slovenske lirike »Sempreverde e rosmarino«.

ČUDNA ZAPRTJA

Že nekaj nedelj se sosedni izletniki in tuji turisti, ki prihajajo v Gorico, čudijo in jezijo, ker najdejo večino gostišč zaprtih. Tujec in tudi domačin si ne more ob nedeljah privoščiti ne počitka ne kakega okrepčila v našem mestu. Od severne postaje pa do Travnika je večina kavarn, barov in gostišč ob nedeljah zaprtih. Imajo pač tak urnik ali tedenski počitek. Taka nedeljska zaprtja gostišč so zares čudna in nepojmljiva, tudi če jih določa Trgovinska ali obrtna zbornica.

Komu pa so potemtakem gostišča namenjena, če ne tujcem in gostom, ki prihajajo v mesto, pa tudi tistim meščanom, ki si ne morejo privoščiti izletov ali počitnic?!

Podgora

NAŠ MOST

Zdaj ne bomo več rekli pašerela, ampak že kar naš most čez Sočo.

Prejšnji teden so že šli čez to pašerelo prvi pešci in kolesarji, čeprav še ni uradno odprta. Dolgo časa so ta mostič popravljali, pa ga je pred vsakimi volitvami odnesla narasla Soča, da so se ljudje neprestano jezili, litvah služilo za volilni čolaž, ko ne bo več da ga bodo popravili.

No, zdaj je res že skoraj pripravljen in razširjen. Manjkajo samo še asfalt na cestišču in nekatera manjša dela.

Gospodarski sprehod in razmišljanje

lek. Povečali so se posevki žita po vseh njivah.

Na žalost po naših hlevih opazamo drugačno sliko kot zunaj na polju. Reja goveda, predvsem krav mlekaric, stalno upada. Kje je vzrok? Odgovor pač ni težak. Gospodarji se pritožujejo, da se spričo obstoječih cen mleka ne splača rediti krav. Pred zadnjim poviškom je bila cena »pred hlevom« na liter 90 lir. Toda k nam ne pride nihče sam po mleko. Treba ga je nositi v mesto, v razne hiše in v visoka nadstropja. Temu trudu primerno se mora povišati tudi cena. Zdaj je cena mleka doma zrasla na sto lir, kar je popolnoma razumljivo. Mleko, razdeljeno po hišah, pa ima ceno že po 150 lir.

Pa bodo te cene bržkone še zrasle, sicer bodo živinorejci opustili še tisto malo živine, ki še muka po hlevih.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Prejeli smo: *Pripombe k radijskim programom*

Takoj v začetku naj pripomnim, da zelo cenim radijske programe naše radijske postaje in da po mojem mnenju ne zaostajajo po kvaliteti za programi velikih radijskih postaj. Marsikatero celo pressegajo. Zaslužno priznanje gre tako njenemu vodstvu kot njenim sodelavcem.

Tu bi rad nanizal le nekaj pripomb o njenih programih, ker se mi zdi, da slovenski tisk na Tržaškem in Goriškem na splošno in tudi Vaš list premalo pišete o njih, bodisi kritično bodisi pohvalno.

Odlični so glasbeni programi, posebno programi resne glasbe in jazza. Mislim, da malokatera postaja nudi svojim poslušalcem toliko dobre, kvalitetne zabavne glasbe. Imel bi le tele kritične pripombe: že davno bi bilo treba menjati izlajnani uvodni motiv »Glasbe po željah«, in sploh bi bilo treba to oddajo nekoliko osvežiti po zgledu nekaterih tujih, npr. nemških radijskih postaj, ker je zdaj v njej premalo spontanosti in prisrčnosti; želeli bi si v radijskih sporedih več pristne ljudske glasbe, kakršno nam je predstavljala svoj čas gospa Kumerjeva ali kakršno slišimo včasih v oddajah pesmi iz Rezije in Beneške Slovenije; in končno bi bilo treba bolj gledati na kvaliteto naših pevskih zborov, ki nastopajo v radijskih sporedih. Včasih so zelo slabo pripravljene in poslušati moramo obupno razvlečene melodije ter neuskladene glasove.

Zelo dobre so mladinske oddaje, zlasti »Za mlade poslušavce, srečanja, pogovori in glasba«. Edino, kar bi si želeli, je, da bi tudi mladina sama dobila več besede v njih, npr. v obliki intervjujev in anket o tem ali onem vprašanju.

Zelo dobra — celo ena najboljših — je oddaja »Umetnost, književnost in prireditve«, ki nas redno ter kritično obvešča o vseh kulturnih prireditvah, nas seznanja z glavnimi kulturnimi dogodki in novimi knjigami v svetu ter se vsaj na kratko, a vedno kvalitetno in kritično dotakne marsikakš-

NOVA ŠTEVILKA REVJE »MOST«

Z AKTUALNO VSEBINO

Izšla je nova, 33.-34. številka revije »Most« z vrsto aktualnih člankov, ki živo segajo v stvarnost zamejskih Slovencev v Italiji, nekateri pa se dotikajo tudi širših slovenskih kulturnih in družbenih vprašanj in bodo gotovo vzbudili polemične odmeve. Na uvodnem mestu so natisnjena izvajanja diskutantov na okrogli mizi v Nabrežini, ki je skušala odgovoriti na vprašanje »Ali imamo zamejski Slovenci nove probleme«. Objavljeni so posegi Draga Legiša, Vladimira Vremca, Aleša Lokarja in Marina Kokorovca. Bogdan Berdon piše o uporabi slovenščine na sodiščih, Tito Favaretto razčlenjuje »Gospodarski razvoj in delavsko samoupravljanje« v Jugoslaviji, sociolog Emidij Susič pa je prispeval članek pod naslovom »Mejni odnosi med Furlanijo - Jlijsko krajino, Slovenijo, Koroško in Hrvaško«. V literarnem delu so zastopani Vladimir Kos, D. P. Meier - Lenz, ki živi v Zahodni Nemčiji, in Milena Merlak. Lev Detela piše o hrvaškem pesniku Humbertu Pribcu, ki je doma iz Istre, živi pa v Avstraliji. Taras Kermauner je objavil sestavek z naslovom »Nihilizem in "nihilizem"«, Aleš Lokar piše »o kompleksnem odnosu« med Nemci in Slovenci skozi stoletja, Vladimir Vremec pa se v članku »Kirurg za Slovence« kritično sooča s pogledi dr. Jurija Zalokarja o nekaterih perečih odprtih vprašanjih v današnjem slovenskem prostoru.

nega problema. Tudi moji znanci in prijatelji onkraj meje hvalijo to oddajo.

Zelo dobre in prijetne so tudi športne oddaje, zlasti tiste ob 20. uri. Pohvaliti je treba, da posvečajo toliko pozornost našemu domačemu športu, kar povečuje zanimanje za te oddaje, zlasti med mladino. Naj še omenim, da so te oddaje tudi dobro brane.

Pri radijskih igrah je opaziti skrbno izbiro in težnjo po kvaliteti. Dobro pa bi bilo vsaj začasno prenehati z mladinskimi igrami v nadaljevanjih, in sploh se zdi, da spored mladinskih iger močno zaostaja za kvaliteto drugih. Na sporedu je premalo izvornih del, zgolj obnavljanje kakih starih romanov postaja dolgočasno in šablonsko. Pridobiti bi bilo treba več izvornih iger, ki bi vnesle v program nekaj svežine. V mladinskih radijskih igrah bi si želeli tudi manj jokanja in stokanja. Na splošno pa je treba pohvaliti tako igravce kot režiserje, čeprav se včasih oddajam pozna naglica.

Prav radi poslušamo take oddaje, kot so »Moja srečanja« prof. Rada Bedanrika, tako povezana z našim življenjem in našo preteklostjo. Želeli bi si še več takih oddaj. Nam poslušalcem bi tudi zelo ugajalo, če bi radio obravnaval v posebnih predavanjih razne aktualne dogodke v svetu, npr.

konferenco o zaščiti naravnega okolja, ki je bila v Stockholmu, zgodovino dogajanja, ki je pripeljala do nemirov na Severnem Irskem, zgodovino, narodopisje in zemljepis raznih držav oziroma narodov itd. Tega je zdaj v radijskih oddajah premalo. Radi bi tudi kaj več slišali o življenju slovenskih izseljencev po svetu. O tem nam včasih kaj pove le oddaja »Umetnost, književnost in prireditve«, a le o njihovem kulturnem življenju.

Nova oddaja »Pregled slovenskega tiska v Italiji« pomeni majhno razočaranje, ker ne odgovarja svojemu naslovu in namenu. Po mojem mnenju naj bi podala pregled nad splošno problematiko, o kateri piše slovenski tisk v Italiji, in ne samo o manjšinski problematiki, saj slovenski listi pišejo in imajo svoje mnenje tudi še o čem drugem, npr. o splošni politiki v svetu, v Italiji in Jugoslaviji, ter o marsikakem problemu, včasih tudi izvirne misli. Toliko za danes. Drugič morda še kaj.

Vaš bralec

NAŠA VOŠČILA

Danes, v četrtek 3. t.m., sta se poročila priljubljeni trener za žensko odbojko pri »Boru« Giani Furlanič in znana športnica Sonja Barej. Mlade odbojkarice »Bora« jima voščijo v skupnem življenju veliko, veliko sreče.

Voščilom se pridružujejo tudi drugi prijatelji in »Novi list«.

F. J. - 114 SMRT V POMLADI

Nobeden ni rekel besede. Gledala sta se in molčala. Kljub mraku je videl, kako ji goriyo lica. Nenadno pa se je zavedla, zgibala z ustnicama v pozdrav ali v opravičilo — besed ni bilo iz njih — in hotela naprej.

»Počkajka!« je rekel, ne da bi sam vedel, zakaj je to dejal. Ustavila se je in se spet zazrla vnij.

»Ali te lahko pospremim?« je vprašal.

»Mudi se mi. Hiteti moram,« je rekla. »Doma me čakajo.«

»Samo nekaj korakov.«

Ni odgovorila, le pospešila je korak, kakor da hoče pokazati, da se ji zares mudi, čeprav je imel vtis, da ni tako hitela, ko jo je zagledal.

V naročju je držala velik notni zvezek.

»Kje si bila?« je vprašal, ker mu ni prišlo nič drugega na misel. Toliko časa že nista govorila in bilo je težko najti prave besede.

»Pri klavirju.«

»Ne hodiš več v baletno šolo?«

»Ne.«

»Zakaj ne? Zaradi mene, da te ne bi tam čakal?«

»Ne... Oče je tako hotel. Noče, da bi postala baletka. Rekel je, naj se najši najprej učim klavir. On je bolj po starem... Meni pa bolj ugaja balet.«

Začutil je, da je to rekla s smehljajem, a ni vedel, če z namenom, da se izmakne resnemu pogovoru in prebrodi zadrego, ali iskreno! Ni bilo v skladu z njenim prejšnjim obnašanjem.

Sel je vstric nje in spet je začutil prijeten srh ob dotiku njene obleke. V nosu je čutil rahlo dišavo, ki je vela od nje. Srce pa mu je burno utripalo in zdelo se mu je, da mora ona slišati njegovo razbijanje.

»Majda, zakaj se me izogiblješ? Kaj sem ti storil?«

Molčala je.

»Zakaj nisi odgovorila na moje razglednice?«

»Ne vem... Dobila sem jih s toliko zamudo. Bill smo na počitnicah.«

Vedel je, da je to samo izgovor, toda zakaj se izgovarja?

»Ali ti je bilo nadležno, da sem ti pisal?«

»Meni ne, toda pošto dobi najprej oče v roke... saj si lahko misliš.«

Ni odgovoril. Če bi me imela res rada, se ne bi bala, če oče malo pogodrnja, je pomislil.

»Ne moreš si misliti, kako je strog v tem pogledu,« je rekla. »Pravi tiran. Pa saj sem ti že pravila.«

»A kljub temu bi bila lahko naskrivaj poslala kako karto s pozdravi. Ne moreš si misliti, kaj bi mi bila pomenila.«

»Zdaj mi je žal, da ti je nisem poslala.«

Pogledala ga je in na njenem obrazu je bral, da misli zares, kar je rekla. To ga je razveselilo.

»Nič ne de. Če se bova le spet dobivala. Hočeš?«

Ni odgovorila.

»Hočeš?«

»Če želiš,« je rekla.

»Ti ne želiš?«

»Ali ti je res toliko do tega?«

»Zakaj ne, Majda? Saj veš, da te imam rad... in koliko mi je do srečanj s teboj! Zakaj si tako čudna? Kaj je s teboj?«

»Se sama ne vem... Ne vem, kaj je z menoj. Res sem čudna. To sama dobro vem...«

Čutil je drhtenje v njenem glasu.

»Kaj ti je, Majda?«

»Ne vem... Nič mi ni... Hudobna sem in trmo-glava, razvajena in sama kljubovalnost me je... Sama sebe ne razmem...«

»Kaj je temu vzrok, Majda?«

»Nimam pojma. Najbrž sem take narave. Vedno kljubujem tistim, katerim v resnici ne bi hotela kljubovati.«

(dalje)

Sodobno kmetijstvo

Preskrba telet za pitanje

Kako rešiti čedalje bolj pereči problem spreskrbe telet za pitanje, je vprašanje, ki močno zaposluje živinorejce ne samo v Italiji, kjer se pojavlja mogoče v najbolj pereči obliki, ampak tudi živinorejce večine evropskih dežel. Nedavno so v Veroni organizirali simpozij, kateremu je predsedoval znani prof. Bonsembiante. Na srečanju je stalo v ospredju prav vprašanje preskrbe telet za pitanje.

Zelo tehten referat je imel prof. Faenza, ki je opozoril odgovorne dejavnike na naraščajoče cene uvoženih telet, kar nujno kliče po hitrih in korenitih ukrepih. Nevšečnosti pri pitanju je toliko, da postaja stanje ne vzdržno. Predavatelj vidi pot iz sedanje zagate v tako imenovani »liniji krava-tele«. Na ta način bi obvarovali propada široke hribovske in gorate predele v državi — kar bi morali po govorniku storiti tudi zaradi ekoloških razlogov, to je zaradi varstva okolja in tipičnosti krajinske slike (znano je, da prelepi travniki v hribovskih in goratih predelih ne ostanejo taki brez stalne nege, temveč se kaj hitro spremenijo od grmovja in dreves poraščene površine. Obenem bi ohranili zelo dragocene bele goveje pasme. S primernim križanjem krav mlekaric z visokokvalitetnimi bikami za meso pa bi vsaj delno rešili problem preskrbe telet za pitanje. To bi bilo tudi dobro sredstvo za povečanje donosnosti krav mlekaric.

Drugi predavatelji, tako Američan Arthur Orr, pa so opozorili na potrebo dobre in stanovitne rodnosti krav. Vsaka dobra krava mora, če hočemo, da bo prireja donosna, dati eno tele na leto. V tem pogledu bo treba še veliko narediti: krave ne smejo biti samo visokorodne ampak morajo ustrezati rejskemu cilju, predvsem glede kakovosti mesa. Krave hribovskih in goratih področij ne bi smele biti prepuščene same sebi. Tudi tam je nujno dosledno izvajati selekcijo in zato imeti pod nadzorstvom vsa goveda.

Na srečanju so postavili v ospredje tudi vprašanje meddržavnega sodelovanja pri preskrbi telet za pitanje. Dolgoročne pogodbe naj bi naredile konec sedanji zmešnjavi in anarhiji, ki prizadeva pogostokrat tudi države izvoznice.

POKLICNA USPOSOBLJENOST KMETOVALCEV V EGS

Dne 17. aprila letos so v Bruslju na zasedanju ministrskega sveta Evropske gospodarske skupnosti odobrili tri takojimenovane strukturne smernice za kmetijstvo.

Smernica A zadeva posodobitve kmetijskih obratov. Smernica B se nanaša na ukinitje kmetijske dejavnosti in uporabo kmetijskih površin za izboljšanje agrarne strukture. Smernica C se ukvarja s socialno ekonomskim informiranjem in poklicnim usposabljanjem ljudi, ki se bavijo s kmetijstvom.

Že v smernici A prihajajo jasno na dan predstave glede značilnosti učinkovitega kme-

tijskega obrata. V tem smislu naj bi vodja kmetijskega obrata

- izvrševal svojo dejavnost kot glavni poklic;
- razpolagal z zadostnimi poklicnimi sposobnostmi;
- vodil knjigovodstvo že v začetku razvojnega načrta;
- sestavil razvojni načrt za svoj obrat.

To naj bi bile okvirne smernice za posamezne države članice. Ni dvoma, da bo v prihodnjih letih stopilo v ospredje, mnogo bolj kot doslej, vprašanje poklicne usposobljenosti in da bo, prej ali slej, prišlo na evropski ravni do zakona, ki bo omejeval dajanje denarnih prispevkov le tistim, ki bodo imeli ustrezno poklicno izobrazbo. Vse to pomeni, da bo treba tudi v naši deželi koreniteje začeti reševati vprašanje kmetove izobrazbe in izobraževanja kmetijskega naraščaja.

II. načrt gospodarskega in družbenega razvoja F.J.K.

Deželni odbor bo v kratkem izpeljal eno izmed temeljnih obveznosti svojega programa: dokončan je osnutek drugega deželnega razvojnega načrta.

Besedilo dokumenta je pripravila direkcija za načrtovanje, študije in statistiko v skladu z osnutkom deželnega urbanističnega načrta in na osnovi smernic, ki jih je postavila medodborniška komisija za gospodarsko načrtovanje in urbanistični načrt, upoštevajoč obseg bodočih deželnih izdatkov. Urad za deželno načrtovanje je že januarja pripravil začasno besedilo na osnovi predhodnega dokumenta, ki so ga predložili gospodarsko-socialnim komisijam. Pri tem so upoštevali kritične pripombe, ki so jih poslali razni področni odbori, gospodarska združenja in sindikati.

Osnutek načrta bo spet vzel v pretres deželni gospodarsko-socialni odbor, nakar ga bodo predložili deželnemu odboru in deželnemu svetu za dokončno odobritev. Ker so v deželnem gospodarsko-socialnem odboru tudi predsedniki osmih socialno-gospodarskih področij, ki imajo nalogo analizirati osnutek urbanističnega načrta, je v tem primeru prišlo do vzporednega dela, ki zajema celotni razvoj Furlanije - Julijske krajine.

Osnutek razvojnega načrta se deli na tri dele: splošni okvirni načrt, socialne obveznosti in produktivne naložbe. Cilji, ki jih o-

snutek deželnega razvojnega načrta določa za prihodnje petletje, so v skladu s točkami prvega načrta.

V bistvu gre za naslednje točke: doseči bo treba največjo možno zaposlitev, ki bo postopoma zmanjšala izseljevanje in tako tudi prispevala k demokratski utrditvi dežele; odpraviti bo treba produktivne in socialne razlike v notranjosti deželnega ozemlja in v primerjavi z naprednejšimi italijanskimi deželami; razviti bo treba socialne storitve in racionalno organizirati deželno ozemlje; končno bo treba doseči evropsko integracijo dežele.

Osnutek programskega načrta podaja demografska predvidevanja, nakazuje cilje zaposlovanja ter prikazuje gospodarsko bilanco dežele z jasno določenimi smernicami javnih naložb. Glede prebivalstva na primer osnutek predvideva, da bo v petletju 1971-1975 prišlo do prirastka približno 7 tisoč ljudi samo na podlagi naravnega gibanja.

Glede zaposlitve predvideva osnutek, da bo leta 1975 delalo v kmetijstvu približno 40 tisoč ljudi. Na industrijskem področju bi morali ustvariti nadaljnjih 22 tisoč novih delovnih mest, v terciarnih dejavnostih — vključno z javno upravo — pa bi moralo nastati nadaljnjih 17 tisoč delovnih mest.

Narodni dohodek v deželi bi moral v tem petletju narasti na 8.580 milijard lir. Od tega bi za zasebno potrošnjo šlo 62 odst., za javne izdatke 12 odst., 18 odst. za varčevanje in za amortizacije 8 odst. od celotnega dohodka.

Glavni sektorji, o katerih govori dokument, zadevajo: socialne naložbe (stanovanja, zdravstvo, socialno skrbstvo, šola, poklicna vzgoja, znanstveno raziskovalna dejavnost, kultura in prosveta, prevozi in javna dela) ter neposredno produktivne sektorje (kmetijstvo, industrija, obrtništvo, terciarne dejavnosti in turizem). Osnutek analizira tako sedanji položaj kot cilje.

—o—

Na Bledu se je smrtno ponesrečil slovenski operni pevec baritonist France Langus. Umrli je za posledicami padca s konja.

V Sloveniji gradijo avtomobilsko cesto trenutno v dolžini več kot 90 kilometrov, in to na naslednjih odsekih: Hoče - Levec, Vrhnika - Postojna in Postojna - Razdrto.

25. julija 1972 je umrla naša ljubljena mati

EMA KERŽE

roj. LOVŠIN

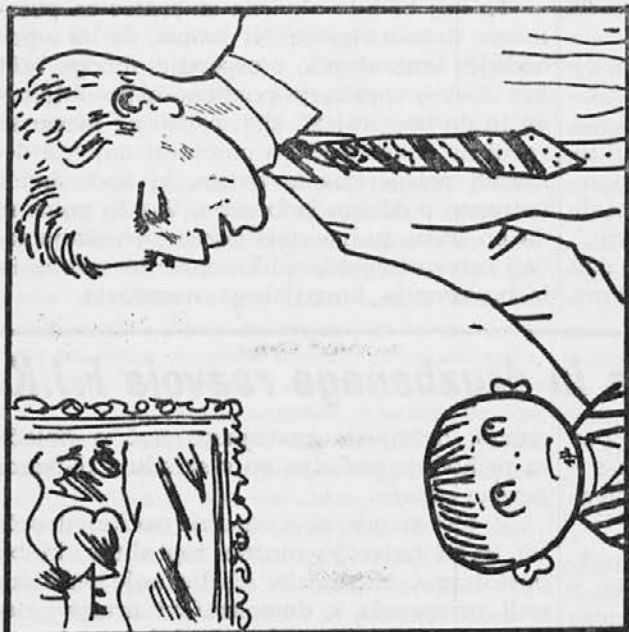
Njena težka življenjska pot je bila posvečena delu in družini. Ob boleči in nenadomestljivi izgubi žalujejo sinovi: Ivo, ing. Pavel, Milan, Nadinja z družinami, sestra Gaby z družino in drugo sorodstvo. K večnemu počitku smo jo položili v četrtek, 27. julija, na željo pokojnice, v najožjem družinskem krogu.

Trst - Ljubljana - Graz, 4.8.1972.

Pogrebni zavod, ul. Zonta 3, 34122 Trst, telefon 38-006

REPEK

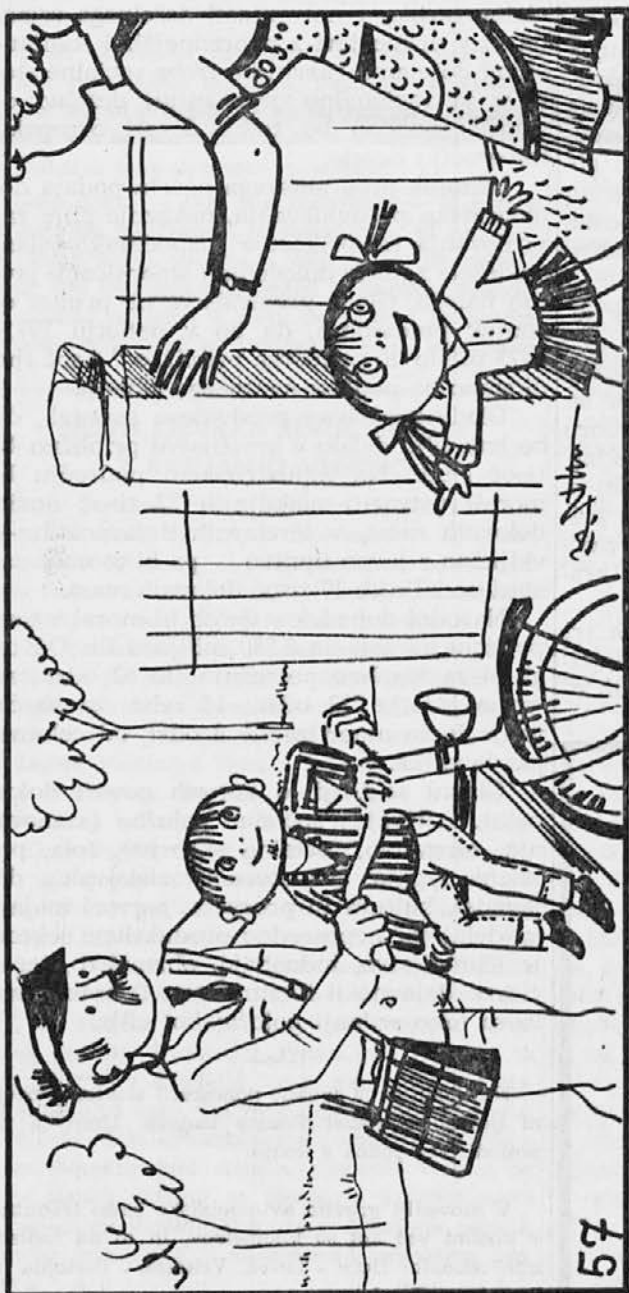
Piše: P. Kovač - Riše: Melita Vovk

že z Repkovim begom. Peter pa ni majhen kužek in bi se moral že bolj pametno obnašati. Nemara bi lahko dali oglas v časopis. Peter pa samo joče, potem pa pobegne od doma. To ni prav nič fantovsko.

Petru je bilo to vse jasno, samo skušal je razložiti svoje stališče.

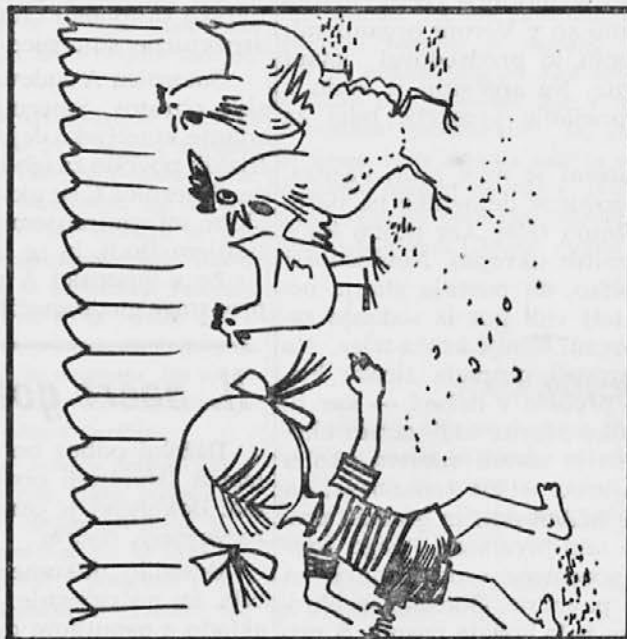
»Veš očka, vse je prav, samo meni je bilo, kot da imam buško v prsih in da me v glavo pikajo komarji!«

»No, Petra sem že našel, Repka pa še bom,« je bodro dejal pismonoša, pomežiknil Petru, sedel na kolo in se odpeljal.

»Meni boš pa plinesel eno kalto, anede?« je zaklicala Urška za njim.

Zvečer je očka spregovoril s Petrom pametno besedo. Saj vendar ne gre, da bi fant, ki bo kmalu šolar, kar tako kole uhajal z doma. Samo pomisli naj, koliko sitnosti je

Urška se jih je strašno razveselila in je takoj stekla k njim.

»Putkice, kokice, jaz bi vas rada pobožala,« jih je vabila in tekala za njimi.

Kokosi pa tega niso razumele. Z glasnim kokodajisanjem so sfrotala pred Urško. Urška pa je nič hudega slušala, tekala za njimi in še sanjalo se ji ni, da bo zaradi teh kokosi doživela svoje prvo razočaranje v življenju.

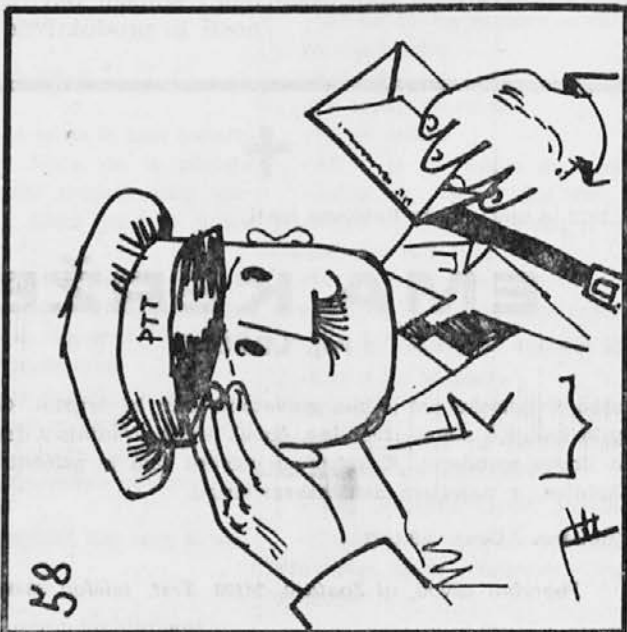

Mazal je čevlje in se zmrdoval nad hrano. Ni se maral več igrati.

»Petel, Medo je bolan,« ga je vabila k igri Urška.

»Petel, pojdiva se avtobusi! Petel, nalediva Benetke!« Peter pa nič. Prav za nobeno igro mu ni bilo.

Nekega dne ju je mama poslala k sosedu z nekim sporočilom. To je bila prav tista sosedka, ki je imela kokosi.

56. Od tega dne Peter ni več skušal pobegniti od doma. Vsak dan pa je težko čakal pismonošo in upal, da mu bo prinesel kakšno novico. Minil je teden, minila sta dva, poštar pa še vedno ni izvedel nič novega. Kadar se je pripeljal naokoli, je salutiral Urški, Petru pa bodrilno pokimal.

57. Ko sta pismonoša in Peter zavila v domačo ulico, se je Petru milo storilo. Doma je pa le najlepše. Na vrtu je stala Urška in ko ju je zagledala, je začela skakati kot zoga.

58. »Mami, mami, mami, Petel je plišel po pošti!« je zaklicala.

Iz hiše je pritekla mama. Bila je zelo bleda in oči je imela objokane. Rekla je samo »oh« in objela Petra.